

СТАТИСТИКА, ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 657.01 : 005

Пуцентейло П.Р.,
д.е.н., професор кафедри
обліку і правового забезпечення
агропромислового виробництва,
Тернопільський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Putsenteilo P.R.,
dr.sc.(econ.), professor of accounting and
legal maintenance department of AIP
Ternopil National Economic University

PECULIARITIES OF FUNCTIONING ANALYTIC SUPPORT OF ENTERPRISES

Постановка проблеми. У будь-якому підприємстві незалежно від його розмірів та сфери діяльності важливе місце займає аналітична система, котра існує як невід'ємна складова здійснення діяльності господарюючим суб'єктом. При побудові системи аналітичного забезпечення повинна враховуватися специфіка сфери діяльності господарюючого суб'єкта, комплексний підхід до здійснення бізнесу, розвитку різних напрямків виробничо-господарської діяльності. Враховуючи ці особливості при формуванні ефективної системи аналізу підприємства, необхідно її побудова у відповідності з цілями і стратегією діяльності. Саме розробка стратегії висуває вимоги до якості інформації, яка застосовується для управління підприємством. Від того, наскільки раціонально побудована аналітична система на підприємстві, наскільки вона адаптована до специфічних особливостей та об'єктивно відображає господарську діяльність, залежить не тільки процес ефективного управління, а й успішне його функціонування в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До робіт аналітичного напрямку доцільно віднести праці сучасної школи економістів, в рамках наукового напрямку «Бухгалтерський облік і аналіз». Найбільш яскравими представниками цього напрямку є Р.Ф. Бруханський [1], О.О. Гуменюк [2], Г.І. Кіндрацька [3], Т.Д. Косова [4], Є.В. Мних [5], М.С. Палюх [6], М.К. Пархомець [7], Н.С. Пласкова [8], П.Я. Попович [9], С.С. Черниш [10], А.Д. Шеремет [11], С.І. Шкарабан [12], О.В. Ярощук [12] та ін. В цих роботах висвітлено механізм діяльності обліково-аналітичних процедур, зокрема як на підставі регістрів бухгалтерського (фінансового, податкового та управлінського) обліку за допомогою їх деталізації можуть бути отримані показники, аналітична інтерпретація яких дозволяє керівнику отримати необхідну інформацію. Безсумнівним здобутком є доволі простий спосіб отримання інформації з облікових регістрів і оброблення його результатів на основі традиційних показників економічного аналізу. Разом з тим, для практики управління сучасними підприємствами такі характеристики процесу аналітичного забезпечення є, безумовно, важливими, але не зовсім достатніми.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження поняття аналітичне забезпечення і його вплив при прийнятті управлінських рішень на підприємстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Управління підприємством в сучасних умовах стає все більш складним процесом. Високий рівень конкуренції обумовлює необхідність впровадження нових, більш досконалих, підходів в управлінні. Успішне ведення бізнесу є не можливим без створення дієвого аналітичного забезпечення управління підприємством, яке є інструментом, що дозволяє підвищити якість і оперативність прийнятих управлінських рішень, максимізувати очікуваний результат і ефективно контролювати ризики господарської діяльності. Аналітичне забезпечення передбачає оцінку, діагностику та аналіз, які покликані забезпечувати процес збору, систематизації, групування та узагальнення інформації, на підставі якого приймаються оптимальні управлінські рішення. При цьому важливим є системна взаємодія всіх його складових елементів, виключення одного з них знижує потенціал і ефективність інформаційної системи. Тільки в сукупності вони формують систему внутрішньої інформації, що забезпечує ефективне управління підприємством. Слід

зазначити, що кожне підприємство має свої особливості функціонування, тому усі аналітичні дії повинні бути побудовані у відповідності зі специфічними особливостями діяльності господарюючого суб'єкта, що визначають індивідуальний характер інформаційних потоків в системі управлінського аналізу виробничо-господарської діяльності підприємства.

Основою ефективного управління є врахування різноманіття різнорідних чинників, що пов'язані конкуренцією на ринку продукції, внутрішньогосподарськими процесами, котрі обумовлені специфікою організаційних, економічних і технологічних особливостей підприємства. В таких умовах важливим є володіння інформацією про стан і зміни у виробничо-господарській діяльності, для цього доцільно використовувати сукупність безперервного спостереження, що базується на спеціалізованому інструментарії прийняття управлінських рішень. Об'єднання засобів спостереження за станом зовнішніх і внутрішніх чинників функціонування і розвитку підприємства та інструментів їх кількісної оцінки можна назвати як «аналітичне забезпечення» в управлінні підприємством.

На наш погляд, аналітичне забезпечення – це система збору даних, що передбачає групування інформації в потрібному розрізі для потреб управління, складання бухгалтерської і аналітичної звітності. При цьому аналітичні процедури дають змогу деталізувати відомості про об'єкт в грошовому і (або) натуральному вимірнику. Аналітичне забезпечення діяльності підприємства є цілеспрямованою організованою діяльністю осіб, відповідальних за збір, обробку та аналіз внутрішньої і зовнішньої інформації, що є необхідною для управління підприємством. Отже, аналітичне забезпечення є безперервним процесом підтримки управлінських рішень за допомогою певних організаційно-технологічних процедур, інформаційних систем та рівня кваліфікації фахівців обліково-аналітичного апарату.

Аналітичне забезпечення процесу управління підприємством включає в себе:

- 1) нормативну інформацію;
- 2) облікову інформацію;
- 3) аналітичну інформацію;
- 4) виробничо-господарську інформацію.

Процес аналітичного забезпечення підприємств складається з таких етапів:

- організаційно-планові заходи;
- збір та обробка інформації, отримання цифрової і контекстної інформації;
- підготовка і первинне опрацювання аналітичних матеріалів;
- поширення інформації;
- отримання зворотного зв'язку;
- складання прогнозу.

Суть концепції аналітичного забезпечення управління підприємствами складається із застосовуваних способів акумулювання інформації, методичної побудови показників та їх аналітичної інтерпретації в системі управління. Рішення розглядається з урахуванням його пріоритетності та сукупності факторів, що впливають на успішність його реалізації. Отже, в умовах постійного нарощування значних інформаційних потоків жоден сучасний господарюючий суб'єкт не може успішно працювати на ринку без належного інформаційно-аналітичного забезпечення.

Система бухгалтерського обліку та економічного аналізу об'єднує облікові та аналітичні операції в один процес. При цьому вдосконалюються як загальна методологія, так і нормативні положення обліку та аналізу для раціонального використання в єдиній обліково-аналітичній системі. Безперервність цього процесу і використання його результатів в господарюючого суб'єкта є необхідним для прийняття управлінських рішень керівництвом.

Очевидно, що аналітичне забезпечення управління підприємствами має бути абсолютно особливим, вирішувати традиційні та специфічні завдання, враховувати інформаційні запити керівництва підприємств. Використання будь-яких напрацювань в області аналітичного забезпечення управлінської діяльності вимагає серйозної адаптації для підприємств, з урахуванням їх виробничо-технологічної та організаційно-економічної специфіки в сучасних умовах господарювання. Використання «клаптикового» аналітичного забезпечення, котре який не створює реальну інформованість керівників, а є її ілюзією, тобто «квазі аналітичною», що не тільки не корисна для управлінської діяльності, але у ряді випадків і шкідливою. Відомий вислів про те, що «краще погане планування та аналіз, ніж ніякого» виявляється невірним в умовах, коли управлінський механізм сучасного підприємства не є інформаційно-автономним, а становить невід'ємну частину складної аналітичної системи, що забезпечує інформаційні потреби різних груп користувачів. Аналітичне забезпечення як система повинна надавати інформацію, що володіє ознаками якості, інакше її корисність буде нижчою, ніж витрачені ресурси. Особливо це є актуальним для великих підприємств, де існують налагоджені канали руху інформації про значення натуральних і економічних показників у виробничих і постачальницько-збутових процесах, що використовуються керівниками для цілей управління.

Метою аналітичного забезпечення управління підприємствами є створення інформаційної бази, прийняття та оцінки обґрунтованості управлінських рішень, виявлення ступеня їх реалізації, про які

доцільно проінформувати керівництво підприємства або зарубіжних партнерів (за їх участі в статутному капіталі та управлінні).

До загальних завдань аналітичного забезпечення діяльності підприємств можна віднести традиційні для сучасного аналізу завдання з вивчення:

- використання ресурсів, ефективності фінансово-господарської діяльності та ділової активності в минулому, сьогодні і майбутньому;
- фінансового стану – ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості;
- організаційно-технологічного рівня виробництва, управління і виявлення резервів щодо його підвищення.

Інформація в рамках системи обліково-аналітичного забезпечення повинна задовольняти конкретним потребам управління залежно від рівня і характеру прийнятого рішення. У зв'язку з тим, що інформація міститься в різних джерелах, то для можливості її використання в інформаційній системі, на наш погляд, вона повинна відповідати таким вимогам та принципам:

- аналітичність, тобто інформація повинна відповідати потребам. Вона повинна надходити про ті види діяльності із деталізацією, яка є необхідною для вирішення поточних завдань з метою зниження витрат і оптимізації собівартості продукції;
- об'єктивність – інформація повинна об'єктивно відображати відомості на поточний момент і про подальші перспективи змін встановлених норм і нормативів;
- своєчасність, тобто інформація повинна надходити до керівництва якнайшвидше (в момент появи в облікових регістрах);
- єдність інформації, що надходить з різних джерел;
- релевантність - інформація повинна бути точною для прийняття рішень.

Необхідність вдосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення можна пояснити наступними причинами:

- зміщенням акценту аналізу з внутрішнього на зовнішнє бізнес-середовище, в якому розвивається або передбачає здійснювати розвиток підприємство;
- зростанням швидкості прийняття управлінських рішень і реагування на зміни зовнішнього бізнес-середовища;
- необхідністю раціонального взаємозв'язку між оперативною та стратегічною діяльністю підприємства, оскільки облік і контроль щодо досягнення стратегічних цілей і завдань здійснює свій вираз в конкретній системі показників;
- облік і контроль, які виявляють необхідність у зміні стратегії розвитку підприємства;
- поява новітніх методів обліку і контролю витрат і калькулювання собівартості продукції підприємства.

Варто зазначити, що сьогодні всі аналітичні дослідження, котрі проводяться в аспекті ефективного прийняття управлінських рішень доцільно поділяти на такі:

- моніторингові, котрі призначені для тривалого аналітичного стеження за розвитком певної ситуації з метою забезпечення можливості апріорного синтезу управлінських рішень, що мають випереджувальний характер;
- ініційовані, котрі проведені різними аналітичними службами по ще раніш не запланованих дорученнях керівництва або в результаті виявлення при проведенні моніторингових досліджень нових проблемних ситуацій;
- кумулятивні, що характеризуються високими вимогами до оперативності їх проведення (включаючи розгортання і завершення), застосуванням спеціалізованих методів обробки експертної інформації.

Таким чином, аналітичне забезпечення управління підприємствами може розкриватися в таких формах:

- 1) стратегічне аналітичне забезпечення управління підприємством, яке виконує завдання якісно-змислового перетворення і передачі інформації про внутрішнє і зовнішнє середовище функціонування підприємства для вибору стратегії і напрямків розвитку;
- 2) бухгалтерське аналітичне забезпечення управління підприємством, яке виконує завдання якісно-змислового перетворення і передачі інформації про закономірності кругообігу активів підприємства в розрізі основних бізнес-процесів і господарських операцій, які відображаються в системі бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності;
- 3) логістичне аналітичне забезпечення управління підприємством, яке виконує завдання якісно-змислового перетворення і передачу інформації про системи закупівлі, зберігання, обробки, постачання і транспортування матеріальних потоків підприємства;
- 4) інжинірингове аналітичне забезпечення управління підприємством, яке виконує завдання якісно-змислового перетворення і передачі інформації про відповідність різних видів бізнес-процесів на підприємстві його цілям для побудови бізнес-моделі;
- 5) організаційне аналітичне забезпечення управління підприємством, яке виконує завдання якісно-змислового перетворення і передачу інформації про стан і управлінські якості організаційної структури підприємства, процеси прийняття рішень, кадрову ситуацію і організаційну культуру;

6) маркетингове аналітичне забезпечення управління підприємством, яке виконує завдання якісно-змістовного перетворення і передачі інформації про стан маркетингової діяльності підприємства з урахуванням впливу зовнішнього середовища, ринку і елементів комплексу маркетингу: товарної політики, цінової політики, дистрибуції та маркетингових комунікацій;

7) інформаційне аналітичне забезпечення управління підприємством, яке виконує завдання якісно-змістовного перетворення і передачу інформації про циклічні тенденції розвитку стану системи управління підприємством під впливом факторів внутрішнього і зовнішнього середовища.

Вважаємо, що організація ефективної системи аналітичного забезпечення дозволить створити більш ефективну і стійку систему управління за допомогою таких процедур:

- упорядкування документів;
- скорочення часу ручної обробки інформації та її пошуку;
- зменшення терміну прийняття управлінських рішень;
- захист даних від несанкціонованого доступу.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, найважливішими завданнями сучасної практики обліку, аналізу та управління є вироблення і виконання рішень, спрямованих на досягнення фінансово-економічної стійкості та ефективності функціонування підприємства. З цією метою актуальною стає проблема формування системи, якій притаманні аналітичні функції. Аналітична інформація використовується для прийняття управлінських і фінансових рішень як всередині підприємства, так і за його межами. Система аналітичного забезпечення, діючи безперервно, підвищує якість і розширює сферу практичного застосування інформації, позитивно впливаючи на якість звітності у процесі її підготовки і складання, тобто на ефективність управлінської інформації для сторонніх користувачів. У цьому головне призначення і головна суть аналітичної системи, реалізацію якої доцільно покласти на аналітика і бухгалтера, що займається первинною обліковою та аналітичною інформацією. Поняття «аналітичне забезпечення» застосовується для визначення якісного стану облікових і аналітичних процесів, які є необхідними, для задоволення інформаційних потреб керівників і достатніми для прийняття управлінських рішень.

Література

1. Бруханський Р.Ф. Аналіз вимог системи стратегічного менеджменту до побудови стратегічно-орієнтованої системи бухгалтерського обліку / Р.Ф. Бруханський // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2014. – № 1. – С. 163-169.
2. Гуменюк О.О. Удосконалення бухгалтерської фінансової звітності відповідно до потреб економічного аналізу / О.О. Гуменюк // Інноваційна економіка. – 2011. – № 4 [18]. – С.113-115.
3. Кіндрацька Г.І. Економічний аналіз: Підручник / Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній. – Львів: «Магнолія 2006», 2008. – 440 с.
4. Косова Т.Д. Організація і методика економічного аналізу. Навчальний посібник / Т.Д. Косова, П.М. Сухарев, Л.О. Ващенко. – К.: ЦУЛ, 2012. – 528 с.
5. Мних Є. В. Економічний аналіз : підручник / Є.В. Мних. – К. : Знання, 2011. – 630 с.
6. Палюх М.С. Пермутації й модифікації в теорії бухгалтерського обліку / М.С. Палюх // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – 2014. – Випуск 22. – Том 2. – С. 262-269.
7. Пархомиць М.К. Організаційно-економічний механізм забезпечення дохідності сільськогосподарських підприємств регіону: теорія, методика, практика : монографія / М.К. Пархомиць, В.В. Гудак. – Тернопіль: ВПЦ Економічна думка, 2014. – 256 с.
8. Пласкова Н.С. Анализ финансовой отчетности / Н.С. Пласкова. – М. : ЭКСМО, 2010. – 384 с.
9. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання : підручник. – 3-тє видання, перероб. і доп. / П.Я. Попович. – К.: Знання, 2008. – 630 с.
10. Черниш С.С. Економічний аналіз / С.С. Черниш. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 312 с.
11. Шеремет А.Д. Теория экономического анализа: Учебник. – 3-е изд., доп. / А.Д. Шеремет. – М. : ИНФРА-М, 2011. – 352 с.
12. Шкарабан С.І. Діагностика і прогнозування фінансово-господарського розвитку акціонерного товариства : монографія / С.І. Шкарабан, Б.М. Корецький, О.В. Ярошук. – Тернопіль: ТАЙП : Рада, 2010. – 300 с.

References

1. Brukhanskiy, R.F. (2014), "Requirements analysis of strategic management to building strategically-oriented accounting system", *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu*, no. 1, pp. 163-169.
2. Humeniuk, O.O. (2011), "Improving accounting financial statements in accordance with the needs of economic analysis", *Innovatsiina ekonomika*, no. 4 [18], pp. 113-115.
3. Kindratska, H.I., Bilyk, M.S. and Zahorodnii A.H. (2008), *Ekonomichnyi analiz* [Economic Analysis], textbook, "Mahnoliia 2006", Lviv, Ukraine, 440 p.
4. Kosova, T.D., Sukharev P.M. and Vashchenko L.O. (2012), *Orhanizatsiia i metodyka ekonomichnoho analizu* [Organization and Methods of Economic Analysis], TsUL, Kyiv, Ukraine, 528 p.
5. Mnykh, Ye.V. (2011), *Ekonomichnyi analiz* [Economic Analysis], textbook, Znannia, Kyiv, Ukraine, 630 p.
6. Paliukh, M.S. (2014), "Permutation and modification in accounting theory", *Zbirnyk naukovykh prats Podilskoho derzhavnoho ahrarno-tekhnichnoho universytetu*, Issue 22, Vol. 2, pp. 262-269.

7. Parkhomets, M.K. and Hudak, V.V. (2014), *Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm zabezpechennia dokhidnosti silskohospodarskykh pidpriemstv rehionu: teoriia, metodyka, praktyka* [Organizational and economic mechanism to ensure profitability of agricultural enterprises in the region: theory, methodology, practice], monograph, VPTs Ekonomichna dumka, Ternopil, Ukraine, 256 p.

8. Plaskova, N.S. (2010), *Analiz finansovoy otchetnosti* [Analysis of Financial Statements], JeKSMO, Moscow, Russia, 384 p.

9. Popovych, P.Ya. (2008), *Ekonomichnyi analiz diialnosti subiektiv hospodariuvannia* [Economic analysis of business entities], textbook, Znannia, Kyiv, Ukraine, 630 p.

10. Chernysh, S.S. (2010), *Ekonomichnyi analiz* [Economic Analysis], tutorial, Tsentр uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine, 312 p.

11. Sheremet, A.D. (2011), *Teoriia jekonomicheskogo analiza* [Theory of Economic Analysis], textbook, INFRA-M, Moscow, Russia, 352 p.

12. Shkaraban, S.I., Koretskyi, B.M. and Yaroshchuk, O.V. (2010), *Diahnostyka i prohnozuvannia finansovo-hospodarskoho rozvytku aktsionernoho tovarystva*, [Diagnosis and forecasting financial and economic development corporation], monograph, TAIP: Rada, Ternopil, Ukraine, 300 p.

УДК 657.2

Левченко Н.М.,
д. держ. упр., професор кафедри обліку і аудиту
Головань С.В.
Запорізький національний технічний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ МЕДИКАМЕНТІВ ТА ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Levchenko N.M.,
doctor of science of state administration, professor
of the department of accounting and auditing
Holovan S.V.
Zaporizhia National Technical University

IMPROVEMENT OF ACCOUNTING MEDICAMENTS AND PHARMACEUTICAL PREPARATY IN HEALTH CARE INSTITUTIONS

Постановка проблеми. На виконання Указу Президента України від 14 листопада 2014 року № 880/2014 «Про Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 листопада 2014 року», доручення Секретаріату Кабінету Міністрів України від 24.11.2014 р. № 42513/1/1-14 щодо виконання пункту 9 Протокольного рішення Адміністрації Президента України стосовно соціальної реабілітації учасників антитерористичної операції на Сході України та протезування осіб, постраждалих під час АТО, проводиться реабілітація учасників АТО в госпіталах ветеранів війни та інших закладах охорони здоров'я. Госпіталі повністю укомплектовані кваліфікованими кадрами, що мають достатній досвід роботи по реабілітації учасників бойових дій, проте медикаментів та лікарських засобів, придбаних за рахунок коштів загального фонду не достатньо. Не аби яку допомогу в створенні належного забезпечення медикаментами надають волонтери, благодійні фонди, міжнародні організації тощо. Отже, питання організації обліку медикаментів і лікарських засобів в госпіталах та інших закладах охорони здоров'я в умовах сьогодення набувають особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Над питаннями організації обліку медикаментів та лікарських засобів в бюджетних установах працювала низка відомих вчених, таких як П.Й. Атамас, Ф.Ф. Бутинець, Р.Т. Джога, Т.В. Канєва, Г.Г. Кірейцев, В.І. Лемішовський, В. В. Сопко, Н.М. Ткаченко та інші. Проте, не зважаючи на широке висвітлення у науковій літературі проблем, пов'язаних з організацією бухгалтерського обліку медикаментів, до тепер не всі аспекти цієї складної та багатогранної проблеми належно обґрунтовано. Тож, питання правильності організації обліку медикаментів та лікарських препаратів вимагають на подальше вивчення.

Постановка завдання полягає в удосконаленні порядку облікового відображення руху медикаментів та лікарських засобів, які надходять до госпіталів та інших закладів охорони здоров'я в умовах надзвичайної ситуації.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах надзвичайної ситуації, що склалась на Сході, існує нагальна потреба зупинитись на розгляді облікового відображення надходження до госпіталів та інших закладів охорони здоров'я медикаментів та лікарських засобів. Як відомо, традиційно в госпіталах та інших закладах охорони здоров'я надходження медикаментів та лікарських